

УДК 330.341.1 (477)

Банах Ю.В., Коркуна І.І.

ДУ “Львівська політехніка”, кафедра економіки підприємства і менеджменту

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Банах Ю.В., Коркуна І.І., 2000

В даній статті розглянуто умови реформування великих підприємств з метою економічних перетворень та розвитку інноваційних процесів.

The conditions of large enterprises reforming with the purpose of economic transformation and innovations development are considered in this article.

Характерною особливістю поглиблення ринкового реформування вітчизняної економіки є створення нової економічної системи в Україні, яка би базувалась на апробованих у більшості розвинутих країн світу принципах господарювання в ринкових умовах. Практичне вирішення цього глобального для українського суспільства комплексу проблем висуває особливі вимоги до розвитку економічної теорії, економічної науки загалом. Не буде перебільшенням сказати, що практика реалізації ринкових реформ в Україні повинна базуватись на досконалішій сучасній економічній теорії та економічній науці, яка покликана сприяти формуванню не тільки досконалих і науково обґрунтованих реформаторських програм, але і становленню нової економічної свідомості найширших верств населення в Україні, починаючи з працівників державного апарату управління, представницьких органів влади і закінчуючи всіма іншими категоріями громадян [1, с.6].

Аналіз розвитку економіки передових країн показує, що інноваційні процеси в усіх сферах діяльності є одним з найважливіших факторів досягнення успіху. Це зумовлено інтенсивним впровадженням інноваційних розробок, інноваційних технологій, інноваційного управління та управління інноваціями.

Україна знаходиться на порозі важливих економічних перетворень. Перебуваючи сьогодні під жорстким пресом податкового тиску, підприємства повсякденно наполегливо працюють над реформуванням виробничих процесів. Однією з основних перешкод на шляху до економічного зростання є надто повільний процес перетворень на рівні підприємств, зокрема корпоративних.

Корпорація (від лат. *corporatio* – об’єднання, співтовариство) – це акціонерна компанія, у якій на основі централізації капіталів і заощаджень, найманих працівників здійснюється колективне привласнення результатів виробничої діяльності залежно від величини отриманих на внесені кошти акцій. **Корпораціями** називаються Акціонерні компанії США, які мають статус юридичної особи. Вони існують у двох основних формах:

1. **Закрите акціонерне товариство** – об’єднання на основі переважно сімейних і родинних зв’язків, дрібних капіталів і трудових заощаджень невеликої кількості осіб (до 300 осіб), акції яких не котируються, тобто не продаються і не купуються на фондових біржах.

2. **Відкрите акціонерне товариство** – об’єднання, у яких на основі централізації крупних капіталів і трудових заощаджень значної кількості найманих працівників випус-

кається у вільний продаж величезна кількість акцій, а функції управління великими підприємствами компанії зосереджуються в руках верхньої ланки професійних управлінців (менеджерів) [2, с.172].

Поетапний перехід підприємств до загальноприйнятих в ринковій економіці принципів функціонування, що стимулюється державою, зумовив необхідність вирішення питань зацікавленості в розвитку та відповідальності за діяльність, що базується на відповідній формі власності підприємства (наявності власника). Отже, насамперед, постає проблема форми власності підприємства. І ця проблема вирішується під час роздержавлення, яке знаходить своє вирішення в наступному послідовному акціонуванні або викупі підприємства (приватизацією в окремих випадках) юридичними чи фізичними суб'єктами. Це привело до необхідності реструктуризації.

Реструктуризація підприємства – це комплекс організаційно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форми власності, організаційно-правових форм, здатних привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва.

Реструктуризація буває двох типів:

1. Реструктуризація методом *реорганізації виробничого процесу та управління підприємством*.

2. Реструктуризація методом *реорганізації підприємства і перетворення його структурних підрозділів (одиниць) у самостійні підприємства*.

Обов'язковою умовою початку реструктуризації обох типів повинно бути складання проекту. Проект реструктуризації повинен визначати: форми і методи реструктуризації; шляхи вирішення фінансових, соціальних та інших питань, пов'язаних з реструктуризацією; затрати на проведення реструктуризації і джерела їх фінансування; конкретні заходи, спрямовані на реалізацію проекту.

Реструктуризацію підприємства можуть забезпечити оптимально підібрані організаційно-економічні заходи, серед яких основними є такі:

- заміна керівництва підприємства;
- часткова або повна приватизація;
- часткове закриття;
- перетворення державного підприємства в змішану форму власності або приватне;
- звільнення підприємств від соціальної відповідальності;
- продаж (або надання в оренду) частини основних фондів підприємства;
- конверсія, диверсифікація;
- поліпшення якості товарів (робіт, послуг), що випускаються;
- підвищення ефективності маркетингу;
- зменшення витрат на виробництво;
- впровадження нових прогресивних форм і методів управління;
- скорочення чисельності зайнятих на підприємстві;
- тимчасове призупинення капітального будівництва та продаж об'єктів незавершеного будівництва;
- продаж зайвого устаткування, матеріалів і готових виробів, неліквідів, відходів виробництва тощо;

- відстрочення або списання боргів;
- пошук інвестицій та інвесторів;
- залучення інвесторів.

Ці заходи можуть здійснюватися комплексно або окремо залежно від визначених форм реструктуризації.

Проводячи реструктуризацію шляхом реорганізації підприємства і перетворення його структурних підрозділів (одиниць) у самостійні підприємства, необхідно попередньо визначити таке:

- підрозділ (одиниця) є технічно відособленим;
- підрозділ (одиниця) є частиною цілісного майнового комплексу;
- підрозділ (одиниця) підприємства самостійно виробляє товари;
- підрозділ (одиниця) займається діяльністю, яка не є профільною для даного підприємства;
- підприємство займає монопольне становище на ринку.

Аналіз умов функціонування структурних підрозділів у складі підприємства дасть змогу визначити форми і методи його реорганізації. Особливу увагу потрібно звернути на збереження підрозділів, які беруть участь у забезпеченні найважливіших державних і суспільних потреб [3, с.3].

Вимоги, що висуваються перед підприємствами під час реструктуризації та проведення реформ: передача незалежному реєстратору ведення реєстру акціонерів; перегляд статуту підприємства; уточнення контракту з керівником підприємства; регулярні акціонерні збори, фінансово-бухгалтерська та виробнича звітність перед учасниками; реструктуризація заборгованості по платежах в бюджет; розробка конкретної програми дій з ліквідації заборгованості та щодо оплати праці; розроблення заходів, спрямованих на зниження нефінансових форм розрахунку: створення резервів готівки, диверсифікація споживачів продукції, поступова відмова від ділових стосунків з контрагентами, які використовують нефінансові форми розрахунків, встановлення лімітів по бартерних операціях із споживачами та їх поступове зменшення; перехід на міжнародні стандарти; введення обов'язкових для виконання стандартів розкриття інформації про цінні папери [4, с.379].

Ці перетворення є необхідними на шляху формування принципово нового підходу до господарської діяльності великих підприємств в умовах ринкової економіки.

Загальна тенденція розвитку ринкових економічних систем свідчить про те, що найбільших комерційних успіхів досягають в економічній діяльності суб'єкти, що функціонують на інноваційних принципах. Дане положення значною мірою справедливе і для функціонування корпоративних гігантів як специфічного фактора в ринковій економіці. Всупереч поширеному і хибному уявленню про вищу маневреність малих підприємств, їх здатність швидше пристосовуватися до нових вимог ринку, саме середні та великі підприємства здатні і мають всі передумови для забезпечення власного функціонування на інноваційних засадах в широкому розумінні цього слова. Саме ці підприємства, а не малі, більшою мірою здатні зайняти лідируюче становище у сфері підприємництва. Це зумовлено тим, що великі підприємства мають необхідні ресурси, особливо трудові, компетентний і сформований управлінський персонал. Отже, треба враховувати, що великі підприємства можуть і повинні здійснювати свою діяльність на інноваційних засадах. У зв'язку з цим можна відзначити, що перешкодою тут є не сам розмір підприємства чи його

домінуюче становище на ринку, а застосована система ведення господарської діяльності, часто зумовлена хибним уявленням про збереження монопольного становища на ринку, особливо тоді, коли це дає позитивні результати.

Отже, проаналізувавши всесвітні принципи росту економіки та розвитку підприємства, можемо зробити висновок, що ми, українці, ступивши на шлях реструктуризації корпоративних підприємств, створюючи на їх базі консорціуми з малих “незалежних” юридичних суб’єктів діяльності, змушені були відреагувати саме так на економічну та законодавчу бази. Це зумовлено тим, що малі підприємства мають значно більшу гнучкість у виробничій діяльності, пристосуванні до законодавчої бази, податкової політики та економічної ситуації, що склалась на даний час в державі. Але, з плином часу, зростанням ефективності економіки держави та розвитком корпоративного (материнського) підприємства, безперечно, виникнуть передумови зворотного злиття капіталів, купівлі даних малих підприємств або поглинання їх потужнішими конкурентоспроможними структурами.

Підприємництву, рішучості, оперативності, ринковій культурі, в котрій західний бізнесмен почуває себе вільно і не вимушено, нам належить навчитись. Навчитись серйозно, професійно. Тільки тоді можна розраховувати на успіх в умовах ринку, де нас не чекають[5, с.3].

1. Фремуд В., Рааб Г. *Як функціонує наша економіка*. Львів, 1997. С.184. 2. *Економічний словник-довідник*. К., 1995. С.367. 3. *Українська інвестиційна газета*. 1999. № 26. С.16. 4. Кураков Л.П., Краснов А.Г. *Економіка*. М., 1998. 5. Хойсер В. *Как делать бизнес в Европе*. М., 1992.

УДК 658.012

Грибик І.І.

ДУ «Львівська політехніка», кафедра економіки підприємства і менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ

© Грибик І.І., 2000

У даній статті пропонуються деякі інструменти для вирішення проблеми фінансової рівноваги підприємства. Запропонований баланс руху, баланс змін, cash – flow дають змогу покращити інформаційно-аналітичний матеріал, що надходить в розпорядження керівника, і змінити характер поведінки апарату управління з реагуючих дій на аналітичні і активізуючі адаптаційні технології управління.

In the given article was proposed some tools for deciding the problem of financial balance at enterprise. The proposed balance of movement, the balance of change, cash flow permit to improve the information – analytical material, which the leadership have in dispose and to change the behaviour’s character from reactive action to analytic.